

АНАЛІЗ ДЕНДРОЦЕНОЗУ БОТАНІЧНОЇ ПАМ'ЯТКИ ПРИРОДИ «ТОПОЛЕВЕ НАСАДЖЕННЯ»

Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Дніпропетровське відділення Малої академії наук України
Комунальний заклад освіти «Науковий медичний ліцей «Дніпро»
Дніпропетровської обласної ради»

Єршоміна К.Г.

Науковий керівник: к. б. н., доц. кафедри садово-паркового мистецтва та ландшафтного дизайну Дніпровського державного аграрно-економічного університету Чонгова А. С.

Останнім часом багато уваги приділяється питанню збереження різноманіття рослин як цінної складової нашої природної спадщини. Краса дикої природи, що лишилася на заповідних територіях, у сучасному, антропогенно трансформованому світі дедалі більше набуває значимості. Ботанічна пам'ятка природи «Тополеве насадження» є поєднанням краси і історії нашого краю. Для збереження та відтворення таких унікальних корінних деревостанів потрібно регулярно проводити моніторинг та комплексне вивчення даного заповідного об'єкту [1].

Ботанічна пам'ятка «Тополеві насадження» (Сухачівка, Новокадацький район, м. Дніпро) має величезне значення як пам'ятка природи. Природоохоронний статус ця територія отримала в 1977 році. Природна цінність об'єкту полягає в тому, що він є залишком природного корінного лісу в якому зростає біогрупа дерев-довгожителів *Populus alba* L. (близько 10 екземплярів) у віці близько 100 років.

Отже, актуальним для подальшого збереження та відтворення цієї унікальної природної території регулярно проводити моніторинг змін видового різноманіття, лісівничих показників, санітарного стану, рекреаційного навантаження та перспективи використання в сучасних умовах.

У зв'язку з цим, мета даної роботи – провести інвентаризаційні дослідження, оцінити таксаційні показники, життєвий стан та естетичну цінність деревостану ботанічної пам'ятки природи «Тополеві насадження» (Сухачівка, Новокадацький район, м. Дніпро).

Дослідження проводилися за загальноприйнятими лісівництві та лісовій таксації методиками. Для розрахунку індексу стану деревостану та оцінки його пошкодження використовували формулу В.А Алексєєва (1):

$$L_n = 100n_1 + 70n_2 + 40n_3 + 5n_4 / N, \quad (1)$$

де L_n – відносний життєвий стан деревостану, розрахований по кількості дерев, n_1 – кількість здорових, n_2 – ослаблених, n_3 – сильно ослаблених, n_4 – відмираючих дерев на пробній площі, N – загальна кількість дерев.

Для характеристики рекреаційної привабливості об'єкта ми оцінили естетичні якості ботанічної пам'ятки за різними методиками [2].

Лісовий масив заповідної ділянки формують переважно чисті (табл. 1). Складні насадження тополі білої (*Populus alba* L.) з незначною домішкою дуба

звичайного (*Quercus robur* L.), осики (*Populus tremula* L.), ясена звичайного (*Fraxinus lanceolata* Borkh.) Чагарниковий ярус представлений поодинокими екземплярами аморфи кущової (*Amorpha fruticosa* L.) та клену татарського (*Acer tataricura* L.). Загалом, домінуючим видом в деревостані є тополя біла яка становить 85 % від загальної кількості дерев. Активно виражений ярус підросту, який сформований переважно поновленням різних вікових груп тополі білої. Це пояснюється високою здатністю цієї породи до вегетативного поновлення кореневими відростками. На деяких ділянках це призводить до значної захаращеності лісу.

Таблиця 1

Лісівничі характеристики ботанічної пам'ятки «Тополеві насадження»

Найменування показника	Характеристика показника
Місцезнаходження	Новокодацьке лісництво, квадрат 16, ділянка 3,48°27'52" пн. ш. 34°48'55" сх. д.
Площа	5 га
Тип лісу	Волога тополева діброва
Тип лісорослинних умов	ДЗ (вологий груд)
Склад деревостану	9Тб1Дз+Ос, Яз
Повнота	0,8
Висота	12,8 м
Склад, щільність підросту	10Тб, Ос, Яз, 200 шт\га
Склад, щільність підліску	0,1 аморфа, клен татарський

Загалом, насадження характеризується однорідним розміщенням, його повнота становить 0,8. Середня висота деревостану становить 12,8 м з розподілом за висотою від 9 до 15 м. Висота штамбу (висота початку формування крони) досить висока (в середньому складає 8 м), що свідчить про сприятливе конкурентне формування даного насадження.

За діаметром найчастіше зустрічаються дерева з діапазоном від 45,5 см до 53,8 см. Найтовщі дерева у насадженні – *P. alba* з діаметром стовбура 73,7 см.

Для комплексної оцінки деревних насаджень парків ми оцінювали і зміни зовнішнього виду дерев. Зокрема, це механічні пошкодження та фаутність, під якою розуміємо різноманітні відхилення від нормальної форми стовбура. Наявність фаута свідчить про зниження стійкості, довговічності або захворювань рослин, що негативно впливає на стан насаджень.

Серед деревних насаджень ботанічної пам'ятки було виявлено 42 дерева з фаутами та механічними пошкодженнями, що складає 26,6% усіх дерев ботанічної пам'ятки (рис. 1). Усього нараховано 10 різновидів фаутності та механічних пошкоджень. Серед них найчастіше зустрічається обламани гілки (31% від усіх пошкоджених дерев), сухі гілки (19%), дерева з пошкодженою корою (13%) та дуплами (12%).

За розрахунком індекс стану деревостану зеленого насадження оцінюється як ослаблений і дорівнює 68,4 %. Така його величина свідчить, що деревостан пошкоджений (ослаблений). Міра пошкоженості деревостану становить 32,6%.

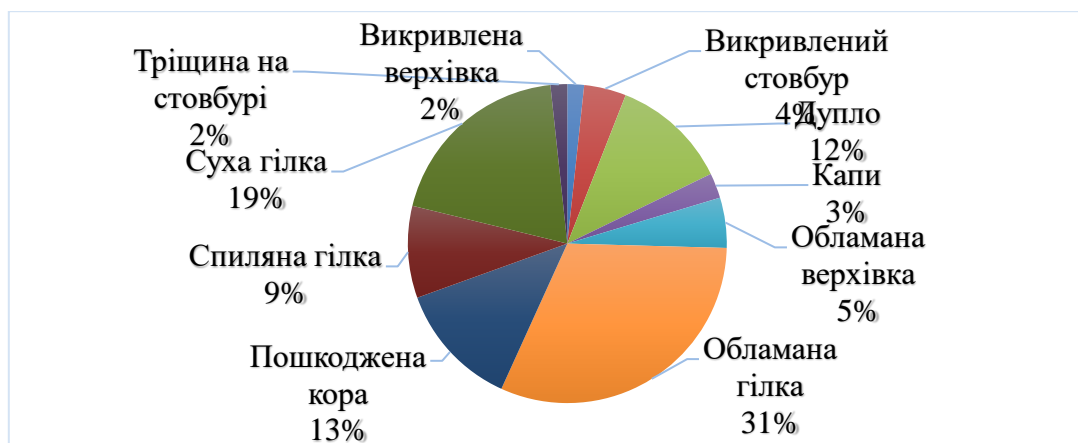

Рис. 1 Кількість дерев за видами механічних пошкоджень та фаутністю в деревостані ботанічної пам'ятки «Тополеві насадження»

Згідно естетичної оцінки паркових ландшафтів за В.П. Кучерявим пам'ятка природи «Тополеві насадження» відноситься до II класу естетичної цінності, що характеризується певною одноманітністю видовим різноманіття насаджень, відсутністю дендрологічних акцентів та мальовничих місць для споглядання. Крім того, на території спостерігається значна захаращеність відпадом та загушенням підростом, що призводить до низької проглядуваності та пішохідної доступності. Ця територія не викликає піднесених емоцій у споглядача.

Таким чином, у ході роботи встановлено, що деревостан представлений корінною тополевою асоціацією в умовах волого груду, з домінуванням тополі білої (85,2%). Проте, загальний стан ботанічної пам'ятки характеризується як ослаблений (індекс життєвого стану 68,4%). Це підтверджує і значна частина рослин з фаутами та механічними пошкодженнями яких виявлено 26,6%. Естетична цінність відноситься до II класу, при цьому виявлено значний рівень захаращеності та засміченості. Загалом, ділянка виглядає занедбаною. Все це призводить до зменшення біологічного потенціалу заповідного об'єкту, зниження його рекреаційної та ботанічної цінності.

Для подальшого збереження та відтворення цієї унікальної природної території потрібно регулярно проводити моніторинг змін видового різноманіття, оцінки життєвого стану насаджень, естетичної цінності. Необхідно впроваджувати заходи по догляду за пам'яткою та розробляти перспективи використання об'єкту в сучасних умовах.

Перелік посилань

1. Бойко. Т. О., Бойко П. М., Плутар Ю. В. Екологічне лісознавство: посіб. Видавництво видання друге доповнене і перероблене, 2019. 268 с.
2. Кучерявий В. П. Фітомеліорація. Львів: Світ, 2003. 540 с